

passilauas käinud, hoidnud kinni ta kätt, et see ei väriseks, kui ta vanamooldsalt, aegselt ja korralikult oma allkirja maalis, et loobuda harjumusprärasest passist pisikesse isiku-tunnistuse vastu, öeldes: *Ega mina siit enam kuhugi reisi.* Nüüd on ta ometi reisinud sinna, kuhu ei pääse lennuki, laeva ega isegi mitte raketiga, sinna kõige kaugemale maaile, kuhu pole vaja viisat, ühtegi dokumenti ega allkirja ning kuhu ei saa kaasa võtta ainustiki hingega ega hingeta asja.

Rasked ajad

Väljas oli juba mitmendat kuud pime mis pime. Naine tundis ennast otsekui kasvruhoonetaim, kes elab vaid tänu võimsatele päevalguslambidele. Ta tundis, et kaua ei suuda ta ennast siin linnas enam petta. Varsti oli vaja midagi, mis oleks päris. Ja seda oli vaja hästi palju.

Mees võttis öhtul koju tulles saapad jalast, läks pehmete sammudega magamistuppa ja pani läpaka tööle. Arvutimäng jäalle seesama. Üle mehe öla ekraanile kiigates nägi naine vaid naivistikkne tanke, lenrukeid ja plahvatusi suurel rohelisel lahinguväljal. Ükskord oli ta näimud ka valget hobust.

Valge hobune... oli ta hüütanud. Kes sellega seal mängus ratsutab, kas siina?
Vastuseks välkus ekraanil taas plahvatusetuli ja valge hobune lendas öhku. *Ei, see oli mingi vanamooldsa vaelnlaste hobune, seletas mees.*
Kes siina siis oled? küsis naine.
Ameeriklased, vastas mees.
Kas köik? küsis naine.
Ameerika sõjavägi.
Ja keda te siis vallutate?
Saalomoni saari, ühmas mees,

Naine mõtles nende inimeste peale, kellega koosnevad sõjaväed. Nendele, kes ratsutavad valgetel hobustel, istuvad tankis või arvuti taga. Ta mõtles nendele tänapäeva meestele, kes astuvad töölt tules üle ukse mitte koju, vaid sõtta. Nad võtavad saapad jalast, vahetavad sokid ja teevald arvuti lahti. Et lasta, vastast võita ja vallutada. Et saada endale Šaalomoni saari, mida iganes see ka ei tähendaks. Et olla korras köik, et olla vägi. *No ja miks ka mitte, kui on sellised rashed ajad nagu pragu, proovis ta mõttes mehele öigustusti leida.*

Naine istus voodile ja hakkas oma jalataldu masserima. Need olid valusad, eriti kuskilt keskelt, kann ja pööra vahelt. Kell oli üheksa läbi. Ta heitis pikali, pani pea padjale ja puukas, sulges silmadi ja tegi need jälle lahti. Ta nägi mehe laia selga, kuulis tulistamise hääl ja kujutas, kuidas iga mehe sõrmeliigutusega sureb Saalomoni saartel üks valge hobune – see ainus olend, kes talle selles mängus oli meeldinud.

Killlap peab inimene saama ennast välja elada, killlap see mäng vallandab energiat, mida täiskasvanud tsiviliseeritud meesteratlas päeva joooksul muidu kasutada ei saa, piüidis naine mõista. Aga selliegipooltest ei meeldinud naisele, et koju tules tuli mees tegelikult sõitta ning naine pidi

jääma teda tagasi ootama. Naisele ei meeldinud, et mees tappis, küll ainult arvutimängus ehk virtuaalmaailmas, aga tegelikult siiski siinsamas, nende kodus. Päriseilt. See polnud see päris, mida naine ihkas. Olid rasked aad, aga võib-olla ometi mitte nii rasked kui vanasti. Naine harutas patsid lahti ja kammis kaua oma piikki juukseid. *Vanasti mindi ju sõjuväkke päriseilt – kümmeks või koguni i kahekümme viieks aastaks,*

mõtles naine. *Mindi surema või tagasi koju tulema – vigasena ja hallipäiselt, mõni kroonukopikas taskus, tagasi tuloma siis, kui emad oolid juba surmud ja õed ja armsamad vanaks saanud. Naised tundsid veel väevu seda santi, kes vastu õhtut nende kaduvärvasse komberdas. Nad aitasid mehe, või õigemini selle, mis mehest veel järel oli, hobuse seljast maha ja pesid sõjast puhiatks, enne kui nad lubasid ta koju, sellesse kantajatsetud kohta. Ja esimene asi, mida nad küsisid, oli see, kas mees neid sõjas ikka tihti menutas. Ja kas ta kangesi koju tagasi tahitis? – Paremat mõõka tahtsin, imearsti ja raudritüga surematut hobust, pomises mees. Ja naised kohkusid tagasi, mõismata sõjast tulnud mehe jahedat vastust – vastust, mis tömhäb julma joone meeste ja naiste, õdede ja vendade, emade ja poegade valehe.*

See on seesama joon, mida naine praegu poolhämara magamistoas ületada ei oska. Ta vaatab mehe laia selga ja tunneb, kui vähe on see selg tegelikult temaga. Või siiski. *Kas pole*

omamoodi hea olla selle sojja taga, tiesel pool ekaani, mitte näha pealt valgete hobuste tulesurma ja... Kas pole põhjust rõõmuss olla, et riidejoon ei lähe läbi tema enese, vaid siiski kaks meetrit kaugemalt, mehe ja arouti vahelt? Kas pole siiski hea, et kuigi kahe meetri kaugusest algab Salomononi saarte verine lahanguväili, lamab tema siiski oma voodis, vanama roosilisel tekil? Ja kuigi nees on sõjas talumattult kaua – nii kaua, et see paneb ohkama ja käsi murdma –, võib loota, et ta ei tule tagasi aastakünnete päälast ja pääris sandina, vaid juba täna õlitul, võib-olla on ta ainult natuke pimedam ja arvuti taga istunisest kui üruvajunum kui varem.

Löpuks ta tulebki, aimamata, mida naine tema äraolekul mötles ja tundis, millist mängu mängis oma ettekujutuses, olles tema selja taga – nii käigel ja nii lähedral ohtlikule rindejoonele. Ta kustutab arvuti, põrandalambja heidab naise kõrvale päevatekile, et natuke puhatu päälast väsitavat lahingut. Naine magab vist juba siigavalt, sest muidu ehk pomiseks ta välja unudes huulile jäanud küsimused: *Kas sa seal sõjas ka mind menutasin? Kas tahtsid kangisti koju tagasi?*

Kirjutad, et sul on kõik endistmoodi. Kodu, töö, jalgpall, kodu, töö, jalgpall, kodu... Aga et oled muutunud kibedaks: iga päev ühed ja samad küsimused, ühed ja samad vastused, ümberringi ühed ja samad näod, inimesed, kedat vahetevahel salamisi lausa vinkad. Lightsalt. Mitte millegi eest. Küsidi, kas see ongi kesk ea kriis? Et oled nagu seisvas vees, mis pole veel soo, aga kindlasti mitte ka enam jõgi, nagu oli siis, kui kõik tegi veel rõõmu, ise-gi kõige tühisemad asjad. Kui mõtled lapse-põlvset, näed ennast seismas jalgupidi madas selges jões varasuvisel hommikul, kui kõik kiirgab, sillerdab, pimestab ja voolab mööda, kui kõik on veel ees ja ometi käes.

Nüüd, kolmekümnekaheselt (või kui vana sa oledki?), öhtul kell kaheksa töölt koju jõudes peaks kõik ju olema kõige paremas korras. Viimased kümme aastat oled kövasti väeva näinud – külakoolist maakonnaakeskusse, keskkooliist kütusega läbi ülikooli, sis pealinna... Ja seal aastaid ja aastaid ilma igasuguse puhkusesta, öid abiiks võttes praeguse töökoha ja palgani, mis tagab muretu elu, positsiooni, mis teeib au. Aga nüüd äkki pole enam sihte, pole enam seda, mille nimel, nagu sa kirjutad. Ja kui sa siis iga jumala esmaspäeva, teisipäeva, kolmapäeva, neljapäeva, reede ja laupäeva öhtul töölt koju soidad, igatsed sa kõige rohkem seda, et su naime ootaks sind pikilimi aknal nagu Isolde Tristani tagasi-tulekut ja et ta prooviks juba silmapiirilt aimata, kas tuled koju punaste rõõmu- või mustade murepurjedega. Tahad, et ta ootaks